

FÖRVARET
ANNA PERSSON
ANNA WETZ
THE LOOK OF SILENCE
JOSHUA OPPENHEIMER
PERVERT PARK
FRIDA BARKFORS
LASSE BARKFORS
ANNA KÖHNCKE
STORM ÖVER ANDERNA
MIKAEL WISTRÖM
TRANSPHOBIA
NUR TUTAL
IVÁN BLANCO
STINA GARDELL
WINTER BUOY
FRIDA KEMPF
DAVID HERDIES

FILMA RBET AREN

#X
2015

JONAS SELBERG AUGUSTSÉN

KARIN AF KLINTBERG

Jonas: Varför tro du att just vi sitter här. Du hade ju en idé om varför?

Karin: Dem har tussat ihop oss av en anledning och jag tror att det är för att vi jobbar med fakta och humor. Eller tänker du inte att du gör roliga filmer?

Jonas: Jo det tänker jag, du är inte helt fel ute.

Karin: Och att vi vill någonting som är utbildningsmässigt med filmerna.

Jonas: Jo det kan jag hålla med om. Först var jag lite tveksam.

Karin: Hade du hört mitt namn?

Jonas: Nja, i tv-sammanhang. De skämtar med mig på mitt produktionsbolag om att jag är en tv-hatare. Det är inte helt sant, men nästan. Jag slängde ut tv:n för tio år sedan och har aldrig hakat på HBO-trenden. Den sista tv-serien jag såg var *Twin Peaks*. Då tänkte jag att det blir inte bättre än så här – jag vill aldrig mer se en tv-serie. Det är en sanning med modifikation, jag förstår ju att jag missar en hel del bra grejer också.

– Och jag har ju förstätt när jag har studerat det du har gjort att det finns bra tv, som jag missar ibland.

Det jag har varit emot är det gamla sättet att se på; att man sitter som en soffpotatis med skelande ögon och ser på strunt. Det var där som jag slängde ut tv:n, jag vill inte ha den i mitt liv. Jag går in på SVT Play om jag hört att något är bra och tittar på det.

Karin: Men, så varför har de tussat ihop oss, du svarade inte på det?

Jonas: Jag begrep inte det först, men... De har nog sett något som inte jag sett. Vad kan de gemensamma nämnarna vara? Som du sa kan ju "folkbildning" vara en grej... även om jag tycker det är ett hemskt ord.

Karin: Jag tycker inte det är ett hemskt ord!

Jonas: Ok. Men vilka verktyg använder man för att tränga igenom bruset? Ett kan vara humor. Det andra är väl *språk*. Du har gjort ett program som

heter *Värsta språket*. Jag har gjort filmer om minoritetsmänniskor, som har lite med språk att göra. Jag fick en gång positiv respons från en gammal klasskompis som sa "du kan ta tråkiga ämnen och göra något kul av dem". Det tycker jag är roligt. Och jag har sett matprogramstrailersarna med Haag och det var ju extremt roligt – att närma sig ett tråkigt ämne på ett så roligt sätt.

Karin: Alltså tror vi att de tussat ihop oss för att vi jobbar med folkbildning, fakta, humor och vi båda är lite inordade på språk och Sverige. Allt jag har gjort handlar om Sverige. Vi är ungefär lika gamla också. Men får jag gå in och dissekera din film *Trädålskaren* lite?

Jonas: Ja, det får du gärna göra.

Karin: Det är en film om hur du bygger en trädskoja i Norrland och det gör du för att komma bort från storstadens instängdhet... Först är det den där film-affischen som slår en med full kraft men jag blev också väldigt glad när jag hade sett filmen, den är väldigt fin. Den slog högt i det filosofiska taket på ett härligt sätt.

Jonas: Men?

Karin: Nej, jag har faktiskt inga "men". Jag tänkte på en grej som kan vara anledning till att vi sitter här; att du har bilder med i din film som man normalt inte har med. Det kan exempelvis vara med två bilder på dina fötter i ett par slitna flipflops som inte har med något att göra, likväl finns bilderna med. Jag kan känna igen mig i att behålla bilder och scener som man normalt inte ser i aktade filmer. Förstår du vad jag menar? Det är verkligheten och varför ska det inte nå duken. Känner du igen det?

Jonas: Jo, det kan jag känna igen. När jag började jobba med mig själv i bild är det lätt att det slår en att man är lite fäffäng. Man vill ju visa sina bästa sidor, det är ju det hela mediabusset handlar om – att visa sina bästa sidor – sen inser man att det inte

blir så mycket själ och hjärta i det när man inte bjuder på sina fula sidor också. Det finns en scen när vi står och borstar tänderna och vi är lite... *oformliga* alla tre, inte de snyggaste killarna som står där – men det är sant.

Karin: Jag tycker den scenen var fantastisk. Någon har en eltandborste och ni står där alla tre i kalsongerna och det är skymningen och ni bara står där. Det är egentligen en scen som inte är viktig, den bygger ingenting och bär inte till något men den gör något till handlingen och finns där och är härlig.

Jonas: När man närmar sig någon med kameran så märker man direkt om den som håller i kameran eller den som blir filmad har garden uppe, eller står naken. Och jag försöker vara något som liknar mig själv. – Det tycker jag är roligt med din film *Trevligt folk* också! Jag hade förutfattade meningar, för jag har inte varit så förtjust i Filip och Fredrik. Det finns en film som jag brukar ta som exempel på filmer som jag inte tycker om, den heter något om Vinslöv...

Karin: *Plötsligt i Vinslöv*.

Jonas: Ja. Jag tycker väldigt illa om den filmen. För att det är filmarbetare från Stockholm som åker till en mindre ort i Sverige, ser ner på och gör narr av det de ser. "Titta vilka löjliga människor!", och sen ska publiken sitta och titta på det och skratta åt dem. Jag tycker det är ett ganska vidrigt sett att använda sig av det gestaltande mediet. Jag tänkte att *Trevligt folk* skulle vara lite så. Fredrik och Filip är från den ironiska generationen och har en tendens att skoja om folk på deras bekostnad. Men när jag såg filmen blev jag helt avklädd, jag tyckte inte att de var ironiska på något sätt. Jag tyckte de steg tillbaka och visade att den här filmen handlar inte om oss, utan om de här personerna som vi följer. Till exempel så finns det en person som det är lätt att skoja om, han kan te sig löjlig, men istället tycker

man jättemycket om honom och kommer nära. Jag blev jätteberörd av filmen jag både skrattade och grät.

Karin: Om vi ska stanna till vid scenen där du sa att ni hade "oformliga kroppar" och borstar tänderna; jag skulle vilja slå ett slag för oformliga kroppar i svensk film och tv! Man ser så mycket retuscherade ansikten och kroppar så att jag nästan kan tycka att det är svårt att gå ut som kvinna i den här världen som är så retuscherad, botoxad och likformad. Därför var det härligt och kunna visa Patrik i *Trevligt folk* som står i ett badhus och är sig själv, utan retusch. I tv-serien *Historieättarna* är det alltid ett moment där kostymören klär Erik och Lotta, och då går nästan alltid Erik ett steg för långt och visar sig naken. Det har serien fått kritik för, att tittarna ska vara tvungna att se Erik naken. Men jag vill två skitviktiga saker med hans nakna rumpa; dels vill jag visa en kropp som den ser ut helt utan botox, tatueringar och stora muskler. Han bara står där med en helt vanlig kropp. Det tycker jag är fint att det när en skärm. Sen tycker jag att Erik Haags nakna rumpa är världens bästa portal för kunskap, för efter det kan man komma med vilken fakta som helst. Tittarna är helt vidöppna och mottagliga för fakta när man har sett hans röv. Hans röv är helt enkelt en bra portal för fakta.

Jonas: Jag förstår precis, det är intressant.

Karin: Jag vill säga: mer vanliga kroppar i film!

Jonas: Det låter som det en verklighetslängtan du har och som vi båda är intresserade av. – Nu återkommer jag till min tv-kritik: När tv:n började introduceras till det svenska hemmet var det som ett fönster mot verkligheten. Det var via tv:n som vi skulle lära oss om verkligheten. Jag tycker den helt har vänt om och när jag står på löpbandet på gymmet och ser tv-apparater vid varje springband då undrar jag om detta har något med verk-

ligheten att göra, är det inte bara fabricerade bilder? – Ser du mycket på tv?

Karin: Jag ser mycket på serier, HBO-serier. Jag ser ganska lite på tv.

– Men nu vill jag fortsätta och prata om din film! Jag slogs väldigt positivt av att man får information hela tiden om Linnés lapplandsresa, om att tallen är ett aktat träd i asiatisk religion och att Eyvind Johnson skrev debutroman där. Det var härligt att få all den där faktan, det kändes som om jag åt en väldigt god måltid. Det kändes som om jag fick in olika rätter som jag inte tröttnade på. Jag undrar en sak? Jag tyckte mig se en *Nyfiken gul*-referens?

Jonas: Vadå?

Karin: Vilgot Sjömans film från 1967.

Jonas: Jag vet vilken film det är, men jag har inte sett den.

Karin: Den är fantastisk, den är ju en slags blandning av fakta och fiktion så som jag också gillar att jobba. Då är det så att det dyker upp en intervju med Olof Palme, som sitter utanför sitt hus, och Vilgot Sjöman intervjuar honom. Helt plötsligt ser man ljudkillen som sitter med en solhatt i kanvas och så ser man hela intervjusituationen utifrån, utanför huset. Exakt så gjorde du med Göran Greider-intervjun; han sitter på farstubron du backar ut och man ser en ljudtekniker som sitter med en solhatt och man ser den som intervjuar. Det var väldigt likt den intervjusenen i *Nyfiken gul* – är det en slump alltså?

Jonas: Ja det är en slump, jag har aldrig sett filmen. Men vad roligt, jag måste se den.

Karin: Att redovisa inspelningsituationen har jag också jobbat mycket med både i film och TV. Jag gjorde en film om Ebbe Carlsson som hette *Ebbe the movie*, där redovisade vi alltid filmsituationen. Jo det här är jag intresserad av, du har gjort intervjuer med folk som jag tycker är helt suveräna. Var-

för är de intervjuerna så bra, har du telefonintervjuat dem innan och sen sagt att "jag vill att du säger exakt så här"?

Jonas: Nej...

Karin: Har du intervjuat dem i tre timmar och den där minuten vi får se blev bra?

Jonas: Haha, nej... men det är nog så att de flesta vi intervjuade är skrivande människor och jag har insett att människor som en gång har skrivit någonting har alltid förmågan att komma ihåg allt de har skrivit och direkt kan börja prata om det. Man behöver bara ge dem några små hintar och sen ger man dem de rätta frågorna...

Karin: Den här biskopen, till exempel, som säger om att jämföra människor med träd: "lägg märke till hennes rötter och vilken rak stam, hon böjer sig inte för vad som helst, hennes krona vänder sig mot ljuset... och tänk hur många årsringar den människan har, det sitter inte bara i barken – hon lever i alla sina årsringar." Det är så otroligt fint sagt, jag blev helt tagen. Hur kan det bara komma ut i en intervju-situation?

Jonas: Intervjun med Martin Lönnebo var lite speciell. Det var bara jag, en fotograf och ljudteknikern. Han bodde i Linköping och när vi åkte därifrån i bilen var vi så tagna av mötet med honom, han var en person med en stor själ och han hade ingen gard uppe.

Karin: Han levde sina årsringar?

Jonas: Ja, exakt! Det var en speciell intervju.

Karin: Jag har hittat en modell för hur du gör med alla intervjupersoner; först får de säga något, sen drar du iväg på en utflykt där du gör något och sen kommer du tillbaka och fortsätter prata. Du har ett jättesåg, sen sticker du iväg och gör nästan nonsens och då kan man slappna av igen och precis när man är i avslappningsläge kommer du igen med fakta-biten. Fint vävt. Man orkar ju inte höra för mycket

fakta på en gång. Det är väldigt lagom av allt. **Jonas:** Vad fint och så kul att du säger så! Jag blir nästan generad.

Karin: Sen plötsligt i filmen så börjar du prata om att det här kanske blir ett ”mansprojekt”. Var du på riktigt orolig över det, eller tänkte du att ”jag kommer få så jävla mycket kritik om jag inte säger det högt, så jag måste ha med det?”

Jonas: Det kommer ifrån att vi hade ganska svårt att finansiera det här projektet, som jag tolkade utifrån ett genusperspektiv som var rådande där och då. Vi bockade av en del negativa punkter på projekt som ska finansieras; exempelvis att det var i Norrland, att vi var tre män och att vi skulle bygga någonting. Det var ingen lätt situation och det kändes som om vi jobbade i uppförbacke.

– Jag förstår att det är nödvändigt att vi är tvungna att ändra på de patriarkala kulturerna som finns inom svensk film – vi måste höra andra röster och det är viktigt. Jag började fundera över varför vi går in i väggen i de här frågorna och det lockade till självreflektion. Det började som en självmedvetenhet och att vi behövde få in det här ögat på den här filmen.

Karin: Jag tänker mycket på det i mina produktio- ner, i exempelvis *Historieätarna* är det jag som är kvinnlig regissör och producent, redaktionen består mest av kvinnor och idéerna kommer från kvinnor. Jag vet inget annat program som tar upp kvinnornas historia så som *Historieätarna*. Jag känner mig stolt över det, det är mitt bidrag till feminismen. Att historien inte bara ska handla om män. Sen finns det en omvärd feminism som kritiserar serien; de säger då exempelvis att ”sex av åtta experter var män”, istället för att se att det är en serie om kvin- nors historia och frigörelse. Det känns som orättvis kritik när det är vårt huvudmål.

Jonas: Ja, det finns vissa tendenser just nu, när man börjar kategorisera genom matematik. Det blir tråkigt, trots att jag förstår att de här krafterna måste komma.

Karin: Det känns tråkigt när våra huvudpunkter på agendan är de här frågorna, och så kommer någon och viftar med ett genuskort i ett felaktigt läge.

– Du, du säger i filmen att du var tvungen att bygga ett trädhus för att få ro i själen, fick du det?

Jonas: Nej...

Karin: Vad behöver du för att få ro i själen?

Jonas: Vem vet? Jag vet inte. Jag är en orolig själ.

Karin: Varför då?

Jonas: För att jag lever i exil, i den här tiden. Det mesta jag gör är skapat ur oro.

Karin: Där är vi totalt olika! Allt jag skapat är utifrån fullständig harmoni.

Jonas: Ja, herregud. Jag lyssnade på intervjun med dig i *Värvet* och då slog det mig att det finns flera likheter, men det finns en olikhet och det är att du älskar det du gör ...och jag måste säga att jag inte riktigt gör det.

Karin: Va?! Du älskar inte att jobba med film?

Jonas: Nej.

Karin: Varför gör du det då?

Jonas: Ett slags tvång.

Karin: Va?! Ifrån vem?

Jonas: Från mig själv, jag har ingen annan att skylla på.

Karin: Gör du film som ett slags tvång?

Jonas: Ja, det kanske låter konstigt, jag har fått frågan många gånger. Jag brukar föreläsa på filmsko- lor och då frågar studenterna ”vilket ögonblick i filmskapandet som är roligast när du jobbar med film?”. När jag jobbar med manus, känner jag att jag hatar att jobba med manus – det är så jävla trå- kigt och det är det värsta jag vet. Då längtar jag till att vi ska börja med inspelningen, det kommer bli så skönt. Men när jag sen är på inspelning känner jag att jag hatar inspelning. Då längtar jag till klip- pet. Och när jag är där känner jag att jag hatar att klippa! Och då kan jag till och med tänka tillbaka på manusarbetet och tänka att det var roligt. Den enda gången jag verkligen kan tycka om att jobba med film är när jag sitter i ljudmixen. Det är där de sista pusselbitarna faller på plats och då, när det sitter, då kan jag ibland känna att ”det här är ju roligt!”. Jag kan inte säga att jag älskar att jobba... – med det jag gör!

Karin: Men herregud, jag är helt chockad! Det är ju film du gör, hur många har du gjort?

Jonas: Typ tio.

Karin: Har du hatat alla?

Jonas: Ja.

Karin: Jag har gjort två filmer, och massor av tv- program och har älskat alla! Man tvivlar ju på sig själv i processen, men jag har aldrig hatat det. Jag älskar att sitta i redigeringen.

Jonas: Ja, vi är olika på vissa plan. Jag har ett tvängs- mässigt förhållande till idéer; när de har kommit kan jag inte släppa dem. Sen börjar de ta form och jag börjar tänka att ”det här är en bra idé och det här måste jag göra...”, och det är det som är tvånget. Sen hamnar man där i en jävla skitsituation, sömn- depraverad, jobbar typ dygnet runt i sex veckor och man är helt sliten. När man kommer ur det vet man knappt vad man har varit med om, det är en konstig zon. Jag trodde helt seriöst att jag var bipolar, det är ju ett bipolärt beteende. Jag gick till och med igenom en utredning, men det visade sig att jag inte var det. Det är kreativitetens baksida.

Karin: Har du en relation? Med någon som kan stötta dig i det eller är det någon som säger att du borde bli trädgårdsmästare?

Jonas: Mhm. Hon stöttar och förstår och vill ju na- turligtvis inte att jag ska må dåligt...

Karin: Det som händer när man är i en inspelnings- eller redigeringsituation är att man hamnar i en bubbla med de kollegorna, och att man kan vilja vara kvar i den bubblan istället för att komma ut till det riktiga livet. Det kan vara ganska skönt att hänga kvar i bubblan, för så fort man kommer ut i verkliga livet är det ju massor av saker man måste fixa och livet kommer ikapp. Det kan finnas oförståelse och svartsjuka från de människor som är utanför bubb- lan... vissa veckor med *Historieätarna* åker vi bort på inspelning och då kan man nästan känna sig otrogen på fredag kväll när man kommer hem, för att man har haft så härligt i bubblan. Inget fysiskt har hänt så klart, men jag känner mig otrogen mitt liv för att jag har haft så härligt i bubblan.

Jonas: Har du någonsin hört att kreativitet kan likna psykisk ohälsa? Om man har en stor kreativt output, så kan man lida av psykisk ohälsa?

Karin: Något maniskt och instängt?

Jonas: Det lutar är mani ibland.

Karin: Jo, man vill ju fullfölja till sitt slut och det får nästan kosta vad som helst...

Jonas: Min pappa exempelvis, som sällan säger något till mig av filosofisk natur, sa en gång att ”utan dig Jonas, skulle inte världen ta ett kliv framåt”. Oh, vad pretentiöst!

Karin: Är du rädd för att vara pretentiös?

Jonas: Det är jag absolut inte. Roy Andersson skrev en skrift om ”Vår tids rädsla för allvar”. Jag skulle vilja skriva en ny skrift som skulle heta ”Vår tids rädsla för att vara pretentiös”.

Karin: Jag känner mig jättepretentiös. Jag gör tv för att göra världen bättre, i sin enkelhet.

Jonas: Vad är pretentiöst? Det är ju att *göra något*. Det finns en stark vilja bakom ordet pretention. Nej, jag är absolut inte rädd för att vara pretentiös.

Karin: Du sa förut att du var lite skeptiskt till Filip och Fredrik och filmen *Trevligt folk*, eller att “du hade förutfattade meningar”. Jag tycker att Filip och Fredrik är precis som Erik Haags röv – portalen till kunskap. Det de har gjort är en film om integration, som kanske är ett av världens minst sexiga ämnen, som nu har blivit ett lustfyllt och roligt ämne. De är en så fruktansvärt bra dörröppnare. Det är nu 120.000 personer som har sett filmen *Trevligt folk*, och ingen annan hade kunnat gjort en film om in- tegration med så stor publik. Man får inte glömma dörröppnarna.

Jonas: ”Dörröppnarna” är ett fint ord. De har en plats i etern och den har de använt nu när de gjort den här filmen på ett så fint sätt. Hur började det?

Karin: Det började med att Fredrik ringde mig plöts- ligt en dag och berättade att de läst en notis om ett somaliskt bandylag som tränas i Borlänge och som på sikt ska tävla i Sibirien. ”Det är val i höst, låt oss ha premiär den 6 juni så ska vi förändra Sverige inför valet!”

Jonas: Haha!

Karin: Skrattar du nu för att du tycker att det är pre- tentiöst?

Jonas: Nej, nej, inte alls – jag skrattar för att jag ty-cker att det är fint!

Karin: Ja, det var så det började. De ville få svenska

folket att tänka till innan valet. Sen hann vi inte klart, filmen hade premiär efter valet.

Jonas: Så kul! Fint! Jag tycker ni lyckades bra med filmen.

– Ofta pratar man om vilka det är som är sverige- demokrater och kommer fram till att det är obegä- vade människor på landsbygden. Sen finns det eldsjälar på landsbygden som ser invandrare som en tillgång i utflyttade bygder och tar emot invandrare med öppna armar och ser det som en tillgång och att det kommer ny energi till bygden.

Karin: Och nu ska du säga en scen som du tyckte om och en scen som du inte tyckte om i *Trevligt folk*?

Jonas: Det finns nästan ingen scen som jag inte tyc- ker om. Det var EN scen, där Filip eller Fredrik pratade om att de gillar människor, som kommer för sent. Då kändes det som att nu börjar det handla om *er* här – det är den enda scenen jag klippt bort. Annars tycker jag att den är full med fantastiska sce- ner. Väldigt snygg också. Väldigt snyggt foto och fantastiska bilder. Jag var helnöjd!

Karin: Men du, är det så att du började dokumentärt men att du har gått över till fiktion?

Jonas: Nej, jag vill inte säga så, jag tycket att jag har båda strömningarna i mig.

Karin: Men av dina tio filmer, vad är proportionerna där?

Jonas: Jag började ju i gränslandet mellan fiktion och dokumentär, *Kalven och friheten* är ju ingen doku- mentär, även fast alla tror det. Det är en fejk-doku- mentär.

Karin: Är det?!

Jonas: Ja, den är helt... eller, visst den har verklig- hetsbakgrund, men den är oerhört påhittad. För då var jag inne i nån sån här autentisk period, att det ska kännas på riktigt, vara verkligen! Och sen så leds- nade jag på det och gick mot det mer överfiktiva... men jag har inte lämnat dokumentären alls. Jag hål- ler på att jobba med en dokumentär just nu.

Karin: Vad gör du nu då?

Jonas: Jag håller på att göra en dokumentärfilm om Per-Olof Sundman. Han var ju den första som skrev om André-expeditionen. Jag började intressera mig för honom som författare. Jag skulle vilja göra någon K-Special-dokumentär eller nåt om honom.

Så jag har absolut inte lämnat dokumentärvärlden.

Karin: Och hur blir dina filmer finansierade?

Jonas: De vanliga vägarna.

Karin: Men jag vet inte vilka det är?

Jonas: SFI, någon regional filmpool, som då nästan alltid blir Filmpool Nord i och med att det är där jag filmar och det är där jag kommer ifrån... I det här fallet så är det Filmpool Jämtland faktiskt, och så sen om man har tur, SVT och med lite andra skattefinan- sierade tjänster...

– Hur kom det sig att du började arbeta med film och rörliga bilder?

Karin: Jag har alltid trott att jag ska bli journalist.

Det har jag trott sen gymnasiet. Sen blev jag ju, av nån konstig slump, headhuntad i Kungsträdgården och blev programledare när jag var 22 år.

Jonas: Okej?

Karin: Det var en jobbig erfarenhet för mig. Och ett jobbigt år. Och då tänkte jag så här: ”okej, media i all ära, men nog fan kan det göras annorlunda!”. Så då började jag utbilda mig; läste på filmskolor och poppius journalistskola, Stockholms filmskola och Dramatiska Institutets producentutbildning.

Jonas: Ja, du gick där! Jaha.

Karin: Ja, och sen så började jag göra tv. Och sen blev det film... också.

Jonas: Ser du nån skillnad i arbetet mellan tv och film?

Karin: Ja, det finns massor av skillnader och massor av likheter. Jag försöker få de världarna att vara så... att flyta ihop. I tv-programmen drar jag ju in massor av filmiska element; den bästa fotografen, jättevac- kert foto, vacker redigering, dramaturgi... och sen så tycker jag också att filmen kan låna lite av tevens *lätthet*. För det ÄR faktiskt en lätthet att göra tv. Det krävs inte åratals av planering utan man kan bara sticka ut.

Jonas: Men finns det en tv-publik och en filmpublik?

Karin: Nej. Nej, det tycker jag inte. Eller det finns det säkert, men jag vill bara göra bra grejer, oavsett plattform. Så jag skiter lite i publiken.

Jonas: Du tänker inte ”hur ska folk se det här”?

Karin: Nej. Gör du det?

